

Голас Радзімы

№ 53 (738)

Ліпень 1963 г.

Год выдання 9-ы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАЙ СЕКЦЫІ КАМІТЭТА ЗА ВЯРТАННЕ НА РАДЗІМУ
І РАЗВІЦЦЕ КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЕЙ З СУАІЧЫННІКАМІ

ПРАБЛЕМА, ЯКАЯ ХВАЛЮЕ ЎСЁ ЧАЛАВЕЦТВА

З пад'язных пудей Беларускага аўтамабільнага завода штодзённа адыходзяць чыгуначныя саставы з магутнымі аўтасамазваламі. Яны адпраўляюцца на буйнейшыя будоўлі краіны. На здымку: адпраўка чарговай партыі самазвалаў.

Фотакроніка БЕЛТА.

ХРОНІКА

★ У Мінск прыбыў разам з суправаджаючымі яго асобамі міністр гандлю і прамысловасці Федэрацыі Нігерыі Зана Букар Дзіпчарыма, які знаходзіцца ў Савецкім Саюзе.

★ На карце Брэста з'явілася яшчэ адна новабудоўля. Ва ўсходняй частцы горада будзе завод электравымяральных прыбораў. Гэта будзе адно з буйнейшых прадпрыемстваў нашай рэспублікі. На будаўніцтве яго ўкараняецца шмат тэхнічных навінак. Увесь комплекс завода плануецца закончыць да канца сямігадкі.

★ Калектыў Віцебскага станкабудаўнічага завода імя Кірава на чаргах спецыялістаў Віцебскага СКБ-13 зрабіў першую аўтаматычную лінію «ЛВШ-1». Яна прызначана для канчатковай шліфоўкі восі каромысла клананаў рухавіка аўтамашыны «Волга».

★ Другая чарга буйнейшай у краіне ўзбагачальнай фабрыкі здадзена ў эксплуатацыю на Сакалоўска-Сарбайскім жалезарудным камбінаце. Новае прадпрыемства будзе перапрацоўваць 14 мільёнаў тон сырой руды ў год.

★ Вопытны ўзор самаходнага пнеўмаколавага дзельна-электрычнага крана «К-1001» грузпадымальнасцю 100 тон зроблены на Адэскім заводзе цяжкага машынабудавання. Машына такой магутнасці на пнеўмахаду створана ўпершыню ў краіне.

★ У Гомелі ўступіў у эксплуатацыю буйны механізаваны хлебазавод, аснашчаны першакласным абсталяваннем. Устаноўлены дзве паточныя лініі, поўнасцю механізаваны працэсы раздзелі

дробна-штучных булачных вырабаў. Прадпрыемства працуе на прыродным газе, што значна павышае культуру вытворчасці.

★ У вёсцы Быцень Бярозаўскага раёна завершаны мантаж абсталявання другога ў Беларусі сельскага шырокаэкраннага кінатэатра. Ён разлічаны на 300 месцаў. У рэспубліцы праводзіцца наступная замена перасоўных кінаўстаноў на стаяцярныя. Цяпер амаль паловіна сельскай кінасеткі пераведзена на стаяцярнае становішча.

★ З вялікім поспехам прыходзяць у Маскве выступленні старэйшага самадзейнага калектыву Беларусі — ансамбля песні і танца «Дняпро» Рэчыцкага дома культуры. У яго складзе — 91 чалавек. Гэта людзі розных прафесій — механізатары, паляводы, жывёлаводы, вучні, шафёры, будаўнікі, настаўнікі, ткачы.

★ Мінскія дынамаўцы, выйграшы з лікам 1:0 у рыжскай «Даўгавы», выйшлі ў адну чацвёртую фіналу Кубка СССР па футболе.

★ Такага на мінскім стадыёне «Дынама» аматары футбола яшчэ не бачылі. Стрэлка гадзінніка не прайшла і 35 мінут, а на ўсходняй трыбуне стаялі лічбы — 5:0 у карысць мінскай каманды «Дынама», якая прымала на сваім полі ташкенці «Пахтакор».

Футбалістам «Пахтакора» ўдалося сквітаць адзін мяч. Аднак пасля перапынку лік стаў 6:1. Беларуска спартсмены прадэманстравалі высокае майстэрства і зладжаную гульню.

Увага сусветнай грамадскасці ў гэтыя дні прыкавана да сталіцы ГДР — дэмакратычнага Берліна. Тут у сувязі з 70-годдзем першага сакратара ЦК САПГ, старшыні Дзяржаўнага савета ГДР Вальтэра Ульбрыхта знаходзіліся таварыш М. С. Хрушчоў, кіруючы дзеячы братніх камуністычных і рабочых партый. Візіт таварыша М. С. Хрушчова ў ГДР выліўся ў магутную дэманстрацыю германа-савецкай дружбы, у маніфестацыю адзінства і згуртаванасці сацыялістычных краін. У супрацьлегласць візіту прэзідэнта ЗША Кенедзі ў Заходні Берлін, які сваімі прамовамі дабавіў атруты ў міжнародную атмасферу, наведанне сталіцы ГДР кіраўніком Савецкага ўрада, яго выступленні, прасякнутыя глыбокімі клопатамі аб міры, садзейнічаюць далейшаму паляпшэнню дружбы паміж народамі, пошукам разумных шляхоў аслаблення міжнароднай напружанасці.

Вялікую цікавасць ва ўсіх краінах свету выклікала яскравая прамова, сказаная таварышам М. С. Хрушчовым 2 ліпеня на мітынг у Берліне. Змешчаныя ў ёй канструктыўныя прапановы з гарачым адабрэннем сустрэты ўсімі людзьмі добрай волі на зямным шары. Таварыш М. С. Хрушчоў асвятліў у сваёй прамове самыя надзённыя праблемы сучасных міжнародных адносін, паказаў небяспеку рэваншысцкай палітыкі заходнегерманскага ўрада і яго апекуноў з ліку буйнейшых дзяржаў НАТО. З асаблівай сілай кіраўнік Савецкага ўрада падкрэсліў неабходнасць нармалізацыі становішча ў Еўропе, заключэння германскага мірнага дагавору і рашэння на яго аснове праблемы Заходняга Берліна. З вялікай прамовай на мітынг выступіў таксама таварыш Вальтэр Ульбрыхт.

Прайшло ўжо 18 год з часу сканчэння другой сусветнай вайны. Але цень яе яшчэ ляжыць на Еўропе. Хто можа быць спакойны, слухаючы злавесны дроб барабана, тупат ботаў салдат новага вермахта, лямант заходнегерманскіх рэваншыстаў, якія патрабуюць «жыццёвай прасторы» і аднаўлення межы гітлераўскага рэйха? Вопыт гісторыі вучыць, што палітыка рэваншу не прыносіць народам нічога, апроча новых пакут і нястач. Вось чаму Савецкі Саюз, усе сацыялістычныя краіны з такой настойлівасцю дабіваюцца германскага мірнага ўрэгулявання, імкнучы ліквідаваць рэшткі вайны ў Еўропе і тым самым зрабіць перашкоду рэваншыстам у развязанні новай вайны.

Аднак да цяжкага голасу сацыялістычных краін не хочуць прыслухоўвацца кіруючыя колы Захаду. На словах яны не супраць крывадушна выказаць спачуванне з прычыны таго, што да гэтага часу не дасягнута ўрэгуляванне германскай праблемы, але практычнымі справамі ўсяляк перашкаджаюць гэтаму. З першых пасляваенных год заходнія дзяржавы ўзялі курс на раскол Германіі. Пад іх апыкунтам і пры іх шчодрой дапамозе ў Заходняй Германіі была створана мілітарысцкая, рэваншысцкая дзяржава — ФРГ.

Палітыка, якую праводзяць цяперашнія кіраўнікі ФРГ, накіравана не на пошукі разумнага вырашэння германскага пытання, ліквідацыю рэшткі вайны ў Еў-

ропе. Яны і слухаць не хочуць аб заключэнні мірнага дагавору. Іх мэта — ліквідаваць ГДР, праглынуць яе. Разумеючы, што зрабіць гэта сваімі сіламі не змогуць, рэваншысты імкнучы выкарыстаць агрэсіўны ваенны блок НАТО. У гэтым блоку недабятая гітлераўцы бачаць магчымасць для ажыццяўлення сваёй мары — узяць рэванш за паражэнне ў другой сусветнай вайне. У сваю чаргу агрэсіўныя колы Захаду хацелі б выкарыстаць бундэсвер у якасці галоўнай ударнай сілы супраць сацыялістычных краін. На падставе гэтых разбойніцкіх планаў і сышліся іх інтарэсы.

Вялікую трывогу і заклапочанасць міралюбных народаў выклікае імкненне заходнегерманскіх рэваншыстаў узяць у свае рукі ракетна-ядзерную зброю. Гэта трывога ў вялікай ступені ўзрастае ў сувязі з тым, што кіраўнікі ЗША ў апошні час прадпрымаюць значныя намаганні для задавальнення ядзерных апетытаў бонскіх рэваншыстаў.

Падтрымліваючы рэваншысцкую і мілітарысцкую палітыку заходнегерманскіх кіраўнікоў, кіруючыя колы ЗША праследуюць свае карыслівыя інтарэсы. З аднаго боку, усяляк заахочваючы і падштурхоўваючы гонку ўзбраенняў у ФРГ, амерыканскія імперыялісты імкнучы аслабіць эканамічна сваёй канкурэнта — заходнегерманскія манаполіі. З другога — амерыканскія кіраўнікі разлічваюць, што ў выпадку ваеннага канфлікту пад ядзерны удар у першую чаргу трапіць Заходняя Германія, а Злучаныя Штаты Амерыкі на нейкі час змогуць застацца ў баку. Такая палітыка, натуральна, не адпавядае спадзяванням насельніцтва Заходняй Германіі. Яго інтарэсы ляжаць у іншай плоскасці, у плоскасці мірнага развіцця Герма-

ніі, нармалізацыі і развіцця ўсебаковых адносін з сацыялістычнымі краінамі. Іменна на такой пазіцыі стаіць і Савецкі ўрад. Ён зыходзіць у сваёй палітыцы з магчымасці нармалізацыі і паляпшэння адносін паміж СССР і ФРГ.

Важнай часткай агульнай праблемы змякчэння міжнароднай напружанасці з'яўляецца пытанне аб спыненні ядзерных выпрабаванняў. Выступаючы ў Берліне, таварыш М. С. Хрушчоў падрабязна спыніўся на ім, ускрыў прычыны, чаму да гэтага часу не дасягнута пагадненне. Савецкі ўрад, ахоплены пачуццём высокай адказнасці за лёс народаў, выказаў гатоўнасць заключыць пагадненне аб спыненні ядзерных выпрабаванняў у атмасферы, касмічнай прасторы і пад вадой. Зразумела, такое пагадненне не можа цалкам спыніць гонку ўзбраенняў, прадухіліць або нават істотна паслабіць пагрозу тэрмаядзернай вайны. Таму Савецкі ўрад лічыць, што трэба было б ужо цяпер заключыць пакт аб ненападзе паміж краінамі НАТО і Варшаўскага Дагавору.

Народы краін сацыялістычнай сядружнасці з упэўненасцю глядзяць у будучыню. Яны ідуць у адзіным строі наперад насустрач новым поспехам у будаўніцтве светлага камуністычнага грамадства. Адзіства поглядаў і інтарэсаў, пралетарская салідарнасць і вернасць неўміручаму вучэнню марксізма-ленінізма — такая непарушная аснова дружбы паміж Савецкім Саюзам, Германскай Дэмакратычнай Рэспублікай, усімі сацыялістычнымі краінамі. І няма сумнення ў тым, што праблема, якая хвалюе ўсё чалавецтва, будучы вырашана. За гэта настойліва вядуць барацьбу ўсе людзі добрай волі.

Два прэзідэнты наперабой заляцаюцца да старой заходнегерманскай удавы.
Мал. Г. АГАНОВА.

БЕЛАРУСКІ

АЎТАМАБІЛЬНЫ

У жыцці так бывае... Вам трэба неадкладна і адным махам перакінуць па шасэ тысячу тон ваяжэга грузу. Для гэтага патрабуецца на крайняй меры дзвесці пяцітоннікаў. І вось пакуль збіраюцца ў дарогу дзвесце шафэраў, пакуль яны заліваюць у бакі бензін, афармляюць дакументы, вырульваюць на дарогу... А потым пакуль калона, расцягнуўшыся па дарозе, дабіраецца да месца, пакуль грузчыкі напаяняюць дзвесці кузаваў... Адным словам, гэтых «пакуль» многа. У выніку траціцца дарагі час, выдаткуюцца лішнія грошы на аплату працы шафэраў і грузчыкаў, на догляд і ўтрыманне аўтамабіляў. Колькі губляе на гэтым народная гаспадарка!

Вы з нецярпеннем паглядзеце на гадзіннік і думаеце: васьмі замаяніц гэтых дзвесце матарных працаўнікоў дзясаткам асілкаў!

Гэта толькі мары, скажуць многія.

Аднак не спяшайцеся з вывадамі, сябры.

Гэтым марам суджана збыццка і вельмі хутка! У гэтым лёгка пераканаецца кожны, хто пабывае на Беларускам аўтамабільным заводзе ў Жодзіна.

БелАЗ—зусім маладое прадпрыемства. Яму ад роду няма нават пяці год. Яно адзінае, якое выпускае ў нашай краіне вялікагрузныя гіганты. Першымі былі 25-тоннікі.

Цяпер калектыў завода перажывае напружаньне, але радасныя дні: разгарнулася падрыхтоўка да пераходу на серыйны выпуск больш дасканалых 27-тоннага аўтамабіля. На ім марка БелАЗ-540. У чым перавагі новай машыны? Яна на дзве тоны бярэ больш грузу, чым МАЗ-525, а яе ўласная вага меншая на цэлыя чатыры тоны. Максимальная хуткасць—53 кіламетры ў гадзіну замест 30, якую мог развіваць МАЗ-525. Вышэйшая і манеўранасць машыны. Ужо выпушчана некалькі такіх аўтамабіляў. Яны паспяхова прайшлі заводскія выпрабаванні і цяпер трымаюць экзамен перад дзяржаўнай камісіяй.

Дзе б ні з'явіўся БелАЗ-540, ён адразу звяртае на сябе ўвагу.

Хочацца падкрэсліць вельмі важную дэталю. БелАЗ-540 задуманы канструктарамі, як бацька цэлай сямі вялікагрузных машыны. Вузлы і дэталі, з якіх цяпер яго збіраюць, пойдучы і для аўтамабіля астатніх марак гэтай серыі. Розніца будзе толькі ў габарытах, у грузавых здольнасці. Значыць, на базе адной і той жа мадэлі можна выпускаць розныя машыны з найменшымі затратамі сіл і сродкаў. Якія адкрываюцца цудоўныя перспектывы!

Ужо праз тры-чатыры гады ў гэтага «бацькі» будзе восем сыноў. Падлічана, што калі вытворчасць вялікагрузных аўтамабіляў будзе пушчана на патак, краіна атрымае дадаткова 50 мільёнаў рублёў эканоміі.

Больш за палавіну «сямі»

ужо ўвасоблена ў чарцяжах, многае робіцца ў метале. З усёй серыі асабліва вылучаецца 40-тонны гігант. Першы ўзор яго быў зроблены ў цэхах у мінулым годзе. Ён можа развіваць хуткасць да 57 кіламетраў у гадзіну.

Цікавая канструкцыя новага аўтасамазвала, выраб якога пачаўся ў эксперыментальным цэху завода. Гэта звышжыкая машына даўжынёю дванаццаць метраў і вышынёю каля чатырох метраў ў стане ўзяць на свае плечы 65 тон грузаў і імчацца з хуткасцю да 40 кіламетраў у гадзіну. Пройдзе яшчэ нямнога часу, і на дарогах з'явіцца васьмідзясці-і стодзясцітонныя волаты.

Намаганні канструктараў накіраваны на павышэнне якасці машын, эканомію дзяржаўных сродкаў і матэрыялаў. Вось адзін толькі штырх: даўжыня 40-тоннага аўтамабіля на паўтара метра менш за 27-тонны. Няма эканомііца металу пры вырабе кабіны: яна аднамясная, прычым размешчана побач з рухавіком. На жодзінскіх аўтамабілях упершыню ў практыцы ўстанаўліваецца шнеўмагідраўлічная падвеска, а таксама спецыяльная канструкцыя для абгарэў выхляпнымі газамі днішча кузава. Гэта на той выпад, калі зімой даведзецца вазіць горную пароду на Урале або Крайняй Поўначы.

З упартасцю працуюць людзі ў цэхах, дзе яны сваімі рукамі ператвараюць у метал тое, што канструктары панеслі на чарцёжныя лісты. Калектыў завода выступіў ініцыятарам спарорніцтва за гонар Беларускай маркі. Аўтамабілебудульнікі звярнуліся да ўсіх рабочых рэспублікі з заклікам пачаць спарорніцтва за высокую якасць прамысловых вырабаў. Высакародны заклік падхоплены ўсюды.

Калі прыглядаешся ў цэхах да людзей, кідаецца ў вочы адна радасная акалічнасць. Рабочыя, тэхнолагі, канструктары адчуваюць вялікую адказнасць за кожную сабраную на канвейры машыну. Жодзінцы паставілі

перад сабой высакародную задачу—дабіцца, каб іх машыны былі даўгавечнымі і надзейнымі ў рабоце ў любых умовах. Яны змагаюцца за тое, каб беларускія вялікагрузныя аўтамабілі былі аднымі з лепшых не толькі ў нашай краіне, але і ў свеце. Гіганты, якія цяпер робяцца ў Жодзіна, накіроўваюцца ў дапамогу будаўнікам Казахскай магніткі і стваральнікам магутных электрастанцый ў Сібіры, на берагі блакітнага Ніла і на зямлю роднай і блізкай нам Кубы, нашым сябрам чэхам, карэйцам, югаславам...

Барацьба за даўгавечнасць машын спалучаецца з барацьбой за высокую якасць прадукцыі. Вось толькі адзін прыклад: прапанаваная наватарамі раскатка гільз на гідраўзмацняльніку знізіла страты ад браку на 15 працэнтаў. У мінулым годзе на заводзе было ажыццёлена каля шасцідзясці арганізацыйна-тэхнічных мерапрыемстваў, накіраваных на павышэнне якасці машын. І гэта асабліва адчулі тыя, хто возіць аўтавалаты. У некаторых гаспадарках прабег жодзінскіх самазвалаў да капітальнага рамонту павялічыўся да 100 тысяч кіламетраў.

Разам з Беларускам аўтамабільным заводам расце пасёлак Жодзіна. Калісьці гэта быў невялікі населены пункт, у якім пражывала не больш няцісот чалавек. Цяпер жа толькі на заводзе працуе некалькі тысяч рабочых.

Ёсць у Жодзіна і іншыя прамысловыя прадпрыемствы. Побач будуюцца навуковы гарадок, Тут хуткімі тэмпамі ўзводзіцца службовыя будынкі, добраўпарадкаваныя жыллыя дамы і розныя культурна-бытавыя ўстановы. Будуюцца сталовая, дзіцячы сад, лазня, помпавая станцыя. Ёсць у Жодзіна клуб і іншыя культурныя ўстановы. Нядаўна Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларускай ССР пасёлак Жодзіна перайменаваны ў горад абласнога падначалення.

Такая наша цудоўная савецкая рэчаіснасць. Там, дзе яшчэ ўчора былі вёскі, сягоння растуць новыя гарады, узнікаюць карпусы заводаў-гігантаў. Ёе ключом жыватворная навіна.

В. ЛЯСНОУ.

ГОРДАСЦЬ РЭСПУБЛІКІ

Некалькі радкоў з п'сьма: «Ваш трактар добра працуе на ўсіх работах. Вялікае дзякуй...» Гэтыя словы напісаў у адрас Мінскага трактарнага завода механізатар саўгаса «Здзвінскі» Новосібірскай вобласці Цімчанка.

«Я працаваў на трактарах розных марак, але трактар «Беларусь МТЗ-2» лепшы за іншыя».

Ва ўсе канцы краіны, дзе працуюць нашы трактары, завод пасылае запасныя часткі, выконвае наапераваны пастаўкі. Марка «Беларусь» даўно стала вядомай усюды.

Зараз завод дае братнім рэспублікам сямі і пяцітонныя самазвалы «МАЗ-200», «МАЗ-200», «МАЗ-205», «МАЗ-504». Ужо выпускаюцца першыя саракатонныя машыны.

У п'сьмах, якія прыходзяць на завод, падзякі, дзелавыя прапановы. Вось, напрыклад, адно з іх: «Вельмі добра машына, — піша аб «МАЗ-503» шафёр з Яраслаўля Літвінаў. — Надзейнае рулявое ўпраўленне, трываласць — усё падабаецца ў ёй».

Аўтазаводцы ведаюць, як патрэбны іх машыны на будоўлях. Таму не астывае іх працоўны ўздых, таму ўсё больш сярэбраных зуброў з'яўляецца на дарогах краіны Саветаў.

Калі выцягнуць усе тканіны, што вырабіў Мінскі камвольны камбінат, то, напэўна, не адзін раз можна аперэзаць зямлю калеровы пояс. Камбінат—адзін з буйнейшых у краіне. І прадукцыю адсылае ён ва ўсе рэспублікі. Больш за ўсіх атрымлівае тканіны РСФСР, Украіна, Казахстан і, вядома, Беларусь.

Добрыя водгукі атрымалі тканіны камвольнага камбіната на ВДНГ у лютым гэтага года. Спадабаліся і пакупнікам тканіны «Школьніца», «Малінка», трыко, «Ударнік», плацельныя тканіны і многія іншыя. Аб гэтым сведчаць п'сьмы гандлёвых работнікаў. Пішуць з Цаліннага краю аб тканіне «Малінка», што карыстаецца там высокім попытам, пішуць з Казахстана, з Адэсы, са Сьвядлоўскай вобласці, пішуць цёплыя словы падзякі і рабочыя камбіната робяць усё, каб працоўныя нашай краіны атрымалі дабротныя і прыгожыя тканіны.

устаноў. Гісторыя не ведала такіх бурных тэмпаў будаўніцтва.

Гордасць нашай сталіцы—яе палацы і новыя добраўпарадкаваныя будынкі ўстаноў навукі і культуры. Цэлы квартал займаюць вучэбныя корпусы, лабараторыі, майстэрні і маладзёжныя інтэрнаты студэнцкага гарадка політэхнічнага інстытута. На плошчы імя Леніна ўзведзены велічны будынак галоўнага корпусу Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Ул. І. Леніна. Кожны год уступае ў строй усё больш школ і дзіцячых дашкольных устаноў. Плошчу Якуба Коласа ўпрыгожыў новы будынак дзяржаўнай філармоніі, у якой устаноўлены буйнейшы ў Савецкім Саюзе орган.

Выдатнасцей сучаснай архітэкту-

На п'едэстале, каля Акруговага дома афіцэраў, устаноўлены танк «Т-34». З ліпеня 1944 года ў 2 гадзіны 30 мінут гэты танк на вялікай хуткасці першым уварваўся ў горад з боку Маскоўскага шасэ. Ён з ходу знішчыў зенітную фармату, самаходную ўстаноўку «Фердынанд», падавіў дзве артылерыйскія батарэі. Раніцай гэтага дня нашымі войскамі быў цалкам вызвалены горад.

Дзякуючы юным краяўцам—вучням 40-й школы, сталі вядомы імёны членаў экіпажа герайчнага танка. Камандаваў экіпажам гвардыі малодшы лейтэнант Д. Г. Фролікаў, кіраваў танкам механік-вадзіцель П. А. Каршуноў, наводчыкам ля пушкі стаяў гвардыі сержант В. Ф. Зотаў, заражаючым—гвардыі сержант В. М. Касякін, а за кулямётам быў радыст-кулямётчык І. Е. Касцюк.

Герой Савецкага Саюза Д. Г. Фролікаў загінуў смерцю храбрых у баі за вызваленне літоўскага горада Кібартай.

Цяперашні Мінск—горад усмешак, горад радасных сустрэч сяброў. У вышэйшых навуковых установах сталіцы займаецца многа студэнтаў з братняй Кубы і В'етнама. Да нас едуць у госці турысты з многіх краін.

Дзе робяць выдатныя трактары? У Мінску! Хто выпускае лепшыя аўтамабілі-самазвалы, аўтаматычныя лініі? Мінчане!

Слава аб умельцах беларускай сталіцы ідзе далёка за межы Беларусі.

Славіцца наш горад таленавітымі майстрамі мастацтва. Песні і беларуская музыка, мастацкія кінафільмы, створаныя на студыі «Беларусьфільм», карыстаюцца шырокай вядомасцю ў нашай краіне і за яе межамі.

У дзень вызвалення Мінска ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў сэрца кожнага жыхара напаяняецца гордасцю за ўсё тое, што створана народам-творцам, народам-працаўніком.

А. МЫЗНИКАУ.

УСМЕШКІ ВЯЛІКАГА ГОРАДА

Да дня вызвалення Мінска

Споўнілася дзевятнаццаць год з дня вызвалення сталіцы Беларусі Мінска ад фашысцкіх захопнікаў.

Гітлераўцы па-варварску здэкаваліся са старажытнага беларускага горада. Яго квітнеючыя скверы, вуліцы, помнікі архітэктуры былі ператвораны ў папялішчы. Сцярвятнікі з «Люфтвафе» Герынга зграя за зграяй наляталі на горад і бязлітасна палілі, бамбілі яго кварталы.

Жахлівае відовішча прадстаўлялі суцэльныя руіны па абодва бакі Савецкай вуліцы, у раёне вакзала, па вуліцы Кірава, Інтэрнацыянальнай і іншых. Цалкам былі разбураны будынкі вучэбных устаноў, Дзяржаўнага банка, паштамта і ўсе корпусы Акадэміі навук БССР. 5975 дамоў з жыллой плошчай 803,5 тысячы квадратных метраў, г. зн. больш за 70 працэнтаў даваеннага жыллага фонду, было ператворана

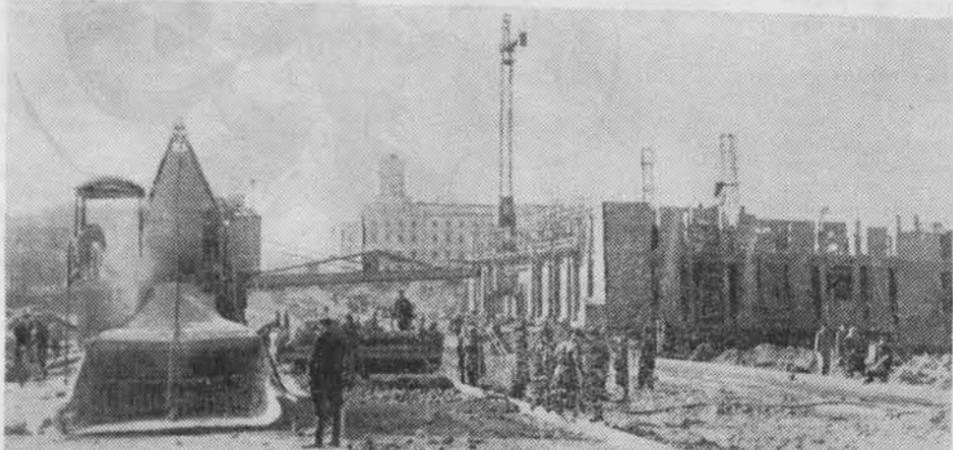
ў руіны і папялішчы. Здавалася, няма такой сілы, якая магла б нанова ўзняць з попелу горад. І ўсё ж такая сіла ёсць. Гэта сіла—Савецкая ўлада, мужнасць і ўпартасць нашага народа.

У будаўніцтве Мінска яскрава праяўляецца творчая сіла нашага сацыялістычнага ладу. Прайшло толькі дзевятнаццаць год з таго часу, калі ўвесь горад ляжаў у суцэльных развалінах—страшных выніках самай жорсткай з войнаў, перанесеных нашым народам. А якім сягоння стаў Мінск! Новыя шырокія магістралі і плошчы, цудоўныя жыллыя і грамадскія будынкі, новыя бульвары і скверы, новыя прамысловыя раёны з добраўпарадкаванымі комплексамі-гарадкамі. Стала ў Мінску больш, чым да вайны, прамысловых прадпрыемстваў, навукова-даследчых інстытутаў і культурна-асветных

ры ў Мінску нямала. Гэта помнікі слаўнай працы будаўнікоў, якія ўзнімалі наш горад з руін вайны. Гэта помнікі такім горадабудульнікам, як Герой Сацыялістычнай Працы брыгадзір комплекснай брыгады Дзяніс Булахаў і бульдозыст Сямён Місуню, заслужаны будаўнік рэспублікі Цімафей Фандо і брыгадзір комплекснай брыгады Марыя Ярмаленка...

Мінск працягвае расці. На яго ўскраінах узвышаюцца будаўнічыя краны. Узводзіцца новыя мікрараёны па вуліцы Харкаўскай і на Падбалоцці, па вуліцах Арлоўскай, Волгаградскай і Магілёўскаму шасэ. Кожны год будаўнікі дораць мінчанам сотні тысяч метраў новых жылых плошчаў.

Але ёсць помнік, які асабліва дарагі мінчанам. Гэта помнік баявой славы, помнік подзвігу, які на вякі ўвайшоў у гісторыю горада.

Так выглядаў Ленінскі праспект у першыя дні адбудовы.

Так ён выглядае цяпер.

«ЗУБРОНАК» НА БЕРАЗЕ НАРАЧЫ

Праект рэспубліканскага піянерскага лагера санаторнага тыпу «Зубронак» распрацаваны архітэктурна-планіровачнай і архітэктурна-канструктарскай майстэрнямі інстытута Белдзяржпраект. Узвесці яго мяркуюцца на беразе возера Нарач, у густым сасновым лесе, каля вёскі Пронькі.

Лагер зойме ўчастак амаль у 10 гектараў. Тут будуць два спальныя

карпусы на 80 месц кожны. У іх размесцяцца пакой для гульні, пакой піянерважатага, падсобныя памяшканні. У комплекс гарадка ўвойдуць добра абсталяваныя сталёўка і школа на 354 месцы з клубам і пакоямі для гурткавай работы, кабінетамі, лабараторыямі, радыёвузлом і стаячынараўнай кінаўстаноўкай, Запраектавана будаўніцтва малага стадыёна, гімнастычнага га-

радка, пляцоўкі для спартыўных гульняў. Крыху далей размесцяцца ў два рады 36 палаткаў. Яны ў летні час змесцяць 360 дзяцей.

Каля ўваходу ў лагер будуць павільёны для прыёму дзяцей. У лячэбным корпусе прадугледжаны кабінеты для ўрочоў, зала лячэбнай фізкультуры, водалячэбніца або кабінет фізіятэрапіі.

Днём многа часу дзеці змогуць праводзіць на

пляжы, даўжыня якога паўз берагавой лініі складзе 500 метраў. Ён будзе абсталяваны аэра-рыем, цэневымі паветкамі. Архітэктары адвялі месца для піянерскай лінейкі і піянерскага кастра, масавых забаў.

Праектам прадугледжваецца далейшае развіццё лагера на Нарачы, які з часам стане круглагадавым. На свабоднай тэрыторыі можна размясціць зімовыя спальныя карпусы, летні тэатр, павільён для юных тэхнікаў, чытальню, цір, атракцыйны і шмат іншага. Але гэта справа ўжо больш позняга часу.

Цяпер у Белдзяржпраекце распрацоўваюцца праекты піянерскага лагера «Зорачка» для дзяцей рабочых і служачых выдавецтва і друкарні «Звязда» і трыпаго летняга піянерскага лагера, які змогуць пабудавать са стандартных элементаў прадпрыемства, арганізацыі і ўстановы.

А. НАТАН.

ЖЫВЁМ БАГАТА

АДКРЫТЫ ЛІСТ ДА ДАЧКІ У ФРГ

Дарагая Зіна! Прыемна адчуваць, што ты не забываеш Радзіму, цікавішся яе жыццём, поспехамі савецкага народа. Радасная вестка і аб тым, што высланныя мною падручнікі прынеслі тваім дзецям задавальненне. Няхай яны вывучаюць цудоўную нашу мову.

З пісем бачна, што там, на Захадзе, мала ведаюць аб цяперашнім нашым жыцці. Вось і хочацца расказаць аб нашых справах.

Жывём мы добра. Старасць наша забяспечана. Я і бацька атрымліваем дзяржаўную пенсію больш за 100 рублёў. Есць свая хата, агарод, сад. Штогод адкормліваем 2 свінні. Мяса і сала хапае свайго, ды і купіць таксама ўсё можна. У магазінах поўна розных харчовых і прамысловых тавараў. Зойдзеш у іх, аж вочы разбягаюцца — выбірай што хочаш.

Людзі нас акружаюць добрыя. Да састарэлых адносіцца чула, спавадліва. У бядзе ніколі не пакінуць. Часта наш дом наведваюць вучні сярэдняй школы. Яны дапамагаюць нам у дамашняй працы, даглядаюць агарод, сад.

Дзеці нашы ўсе выйшлі ў людзі, маюць вышэйшую адукацыю, жывуць добра. Яны часта прыязджаюць да нас у госці. Кожны месяц прысылаюць па 15—20 рублёў, хоць яны нам не патрэбны. Не раз я гаварыла ім: навошта грошы ішляце.

— Гэта ў падарунак, — адказваюць яны.

Як бачыш, жывём багата. Ды і не толькі мы, усе людзі жывуць заможна. З кожным годам жыццё прыгажэе. Расце наш пасёлак, у цэнтры яго цяпер узвышаецца двухпавярховы будынак дома культуры. У ім штодзённа дэманструюцца кінафільмы, часта бываюць канцэрты.

Я пішу вершы. Часта змяшчаю іх у мясцовай газеце. Мару надрукаваць свой зборнік, у якім адлюстравана наша цудоўная жыццё.

Матрона БІРУКІНА.

г. п. Відзы, Браслаўскі раён.

ВЫКОНВАЕМ ПРОСЬБЫ ЗЕМЛЯКОЎ

ГАСПАДАРЫ СВАЙГО ЛЁСУ

Паважаная рэдакцыя!

Вельмі хацелася б, каб вы наведалі вёску Жарамец. Там жывуць мае родзічы — брат Якаў Карповіч, сястра Анастасія Шаўчэнка і пляменнікі.

Ведаеце, як чалавек, адарванага ад Радзімы, цікавіць лёс родных і дарагіх людзей.

З сардэчным прывітаннем

А. БУРДЗІКАУ.

Аўтобус пад'язджае да Жарамца. Вакол вёскі пералескі, шырокія калгасныя палі. А вось паказаліся і першыя будынікі. Гэта жывёлагадоўчы гарадок. Тут новыя цагляныя кароўнікі, цялятнікі, воданаронная і сіласныя вежы.

Адшукаў Анастасію Піліпаўну Шаўчэнка, перадаў ёй прывітанне ад брата з Заходняй Германіі.

— Добры, сардэчны і справядлівы чалавек наш Антон, — сказала яна. — І вельмі любіць свой край. Аб гэтым і ў пісьмах піша.

— Ну, а як вы жывяце? — спытаў я.

— Вось бачыце. Гэты ўтульны, новы дом пабудавала мне дзяржава. Мне ён не каштаваў ні рубля. Дзяржава забяспечыла мяне пенсіяй.

Разам з Анастасіяй Піліпаўнай жыве дачка Яўгенія з мужам. Яны працуюць настаўнікамі ў мясцовай школе.

Па абодва бакі шырокай вясковай вуліцы стаяць, патанаючы ў зялёным убранні садоў, новыя дамы. Калісьці дом Якава Піліпавіча знаходзіўся на краю вёскі, а зараз вёска разраслася, і сядзіба яго апынулася ў цэнтры сяла. Прасторны дом з вялікімі вокнамі, верандай. Ля хаты ў палісадніку розныя кветкі. Воддаль — вялікі сад.

Сяджу я з аднавяскоўцамі Антона Бурдзікава і шчыра размаўляю.

— Людзі ў нас зусім іншыя сталі, пісьменныя, адукаваныя, — гаворыць Аляксандр Якаўлевіч.

— Калісьці, Антон памятае, — умешваецца ў размову Сцепаніда Зелянкевіч, — жыхары вёскі насілі зрэбныя саматканыя кашулі. Хто меў чаравікі ці боты, то надзяваў іх толькі на вялікае свята.

— Напішыце пра вёску, — загаманілі ўсе разам. — Бачыце, якая яна ў нас прыгожая. Дамы ўсе новыя. Адыходзячы,

гітлераўцы на месцы былой вёскі пакінулі папалішча. Дзяржава бясплатна адпусціла лес, дала ў крэдыт сродкі, а калгаснікі дамы новыя пабудавалі.

Яшчэ напішыце Антону, што дзеці яго знаёмыя аднавяскоўцаў знатнымі людзьмі сталі. Сын Сцепаніды Зелянкевіч Анатоль — зараз сакратар Слуцкага райкома партыі, дачка закончыла Мінскі медыцынскі інстытут і працуе ўрачом у Ленінградзе, малодшы сын працуе інжынерам у Мінску. Старшы сын Васіліны Іванаўны Шукан скончыў ваенную акадэмію і зараз маёр Савецкай Арміі. Малодшы пасля заканчэння Мінскага лесатэхнічнага інстытута працуе ў Горацкай сельскагаспадарчай акадэміі.

— А як жа жыве брат Антона Якаў Піліпавіч і яго пляменнік Аляксандр Якаўлевіч? — спытаў я.

— Жывём адной дружнай сям'ёй, — пачаў Аляксандр Якаўлевіч. — Бацька і маці атрымліваюць пенсію. Я таксама па інваліднасці забяспечаны пенсіяй, але не магу сядзець без справы і працую кінамеханікам у мясцовым клубе. Набыў сабе аўтамабіль. У мяне трое дзяцей. Старэйшы вучыцца ўжо ў шостым класе, малодшая Каця — у чацвертым. Люда выхоўваецца ў школе-інтэрнаце ў гарадскім пасёлку Беразіно. Там яна знаходзіцца на поўным дзяржаўным утрыманні.

У нас добрая гаспадарка, вялікі сад. Есць карова, свінні і розная птушка.

— Аднаго б хацелася больш за ўсё, — перапыніла размову Соф'я Андрэўна, — каб толькі ў свеце не было вайны. Вы і напішыце Антону, няхай ён там таксама змагаецца за мір, бо гэта наша найвялікшая мара. І яшчэ напішыце, што мы ўсе сардэчна запрашаем яго ў госці.

Вось так жывуць родныя і знаёмыя аднавяскоўцы нашага земляка. Жывуць і нікому не зайздросяць, бо яны гаспадары свайго зямлі, свайго лёсу.

Г. БЯЛЬКЕВІЧ.

Сёлета адбыўся першы выпуск у Смілавіцкім зоветэрынарным тэхнікуме Чэрвеньскага раёна. 150 чалавек атрымалі дыпломы. Маладыя спецыялісты накіраваны ў калгасы і саўгасы рэспублікі. На здымку: група выпускнікоў тэхнікума. Злева направа — Іван Цыбранкоў, Галіна Пенязь, Мікалай Каляда, Тамара Рэчыцкая і Сяргей Ермаловіч.

Фота П. НАВАТАРАВА.

Фотакроніка БЕЛТА.

ЖЫВАЯ ГІСТОРЫЯ

Музей, аб якім пойдзе гутарка, знаходзіцца ў палацы культуры калгаса «Расія», што пад Гродна. Музей яшчэ малады і займае адзін пакой. Але прадстаўлены ў ім экспанаты наглядна расказваюць аб гісторыі развіцця гаспадаркі, аб яго выдатных працаўніках, аб іх сьлўных справах.

Вось некалькі здымкаў і дыяграм. Яны гавораць аб росце грамадскай гаспадаркі з пачатку сямігодкі. За чатыры гады павысілася ўраджайнасць зернявых, бульбы, цукровых буракоў. З году ў год расце тэхнічная аснашчанасць калгаснай вёскі. Толькі ў мінулым годзе арцель набыла сем трактараў, камбайн для ўборкі буракоў і многа іншых машын.

На сцяне вісяць панарамны здымак. На ім — два вялікія круглыя будынікі, злучаныя паміж сабой аднапавярховым пераходам.

— Гэта новы кароўнік на 280 галоў, — глумачыць старшыня калгаса Рыгор Паўлавіч Кавальчук. Цяпер мы ўзводзім яшчэ адзін механізаваны кароўнік, іншыя жывёлагадоўчыя памяшканні, гаражы і майстэрню для тэхнікі, будзем жылыя дамы.

У музеі прадстаўлена цэлая галерэя партрэтаў. Вось фатаграфія маладога трактарыста Пятра Маджэры. Ён з году ў год выконвае па дзве нормы пры выдатнай якасці работы.

Даярка Вера Дуброўшчык надойвае ад кожнай каровы свайго групы па тры тысячы кілаграмаў малака. А побач партреты механізатара-буракавода Генрыха Жыхара, свінаркі Соф'і Кірчук, брыгадзіра Валянціны Вачынскай, звеннявой Галіны Волк і многіх іншых перадавікоў і наватараў калгаснай вытворчасці.

Два здымкі вісяць побач. На адным з іх струхлелая хата з падслепаватымі вокнамі. Ніжэй подпіс: «У гэтым доме да Савецкай улады жыла сям'я Анны Гуліды». Побач другі здымак: вялікі прыгожы дом пад шыферам. У ім жыве гэта сям'я цяпер.

А вось фатаграфія новай вуліцы — вялікія цагляныя дамы. Гэта новы пасёлак арцелі. Нядаўна тут справілі наваселле сем'і даяркі Яўгеніі Філіпенак, механізатара Івана Матусевіча, заатэхніка Аляксандра Казлова, электрыка Івана Апоніка і іншыя. Пасёлак працягвае расці і добраўпарадкоўвацца.

У дабротных дамах жывуць і рэмігранты — палявод Мікалай Сяльцоў, падвозчык кармоў Антон Шагадзін і іншыя.

Аб усім гэтым мы ведаліся, разглядаючы экспанаты музея калгаса над Нёманам.

А. КАСЕНКА.

Калгаснае свята

Вялікае міжкалгаснае свята адбылося нядаўна ў парку вёскі Туганавічы, у мясцінах, дзе калісьці ствараў свае неўміручыя творы Алам Міцкевіч. На маляўнічым поплаве сустрачалася моладзь вёсак Варонча, Цырын, Кайшоўка, Карчова, Паланечка і многіх іншых. Самадзейныя артысты паказалі сваё майстэрства ў песні, танцы, трапным жарце і частушцы. Перад прысутнымі выступілі аб'яднаны хор калгасаў «Ленінскі шлях» і «Зара», артысты вёсак Алышаны, Падгайна і інш.

П. САЧУКА.

Весела адпачываюць у дні летніх канікул магілёўскія школьнікі: праводзяць літаратурныя гульні, віктарыны, абмяркоўваюць кнігі, спаборнічаюць на стадыёнах і тэнісных кортах. Тысячы піянераў адпачываюць у лагерах. З захапленнем глядзяць рэбяты дзіцячы спектакль «Антошка, Тошка і Волат», які падрыхтаваў абласны драмтэатр. На здымку: сцэна са спектакля «Антошка, Тошка і Волат».

АДПАЧЫВАЮЦЬ ДЗЕЦІ САЛІГОРЦАЎ

Наступіла піянерскае лета. У маляўнічым месцы каля Чырвонай Слабоды размясціўся піянерскі лагер гарнякоў Салігорскага калійнага камбіната. Свежае паветра, сонца і рака, добра наладжанае харчаванне садейнічаюць умацаванню здароўя дзяцей.

Два піянерскія лагеры на беразе ракі Случ стварылі будаўнікі. У гэтым годзе прафсаюзныя арганізацыі будоўлі выдатна кавалі на арганізацыю летняга адпачывання дзяцей 10 тысяч рублёў. За лета ў трох піянерскіх лагерах адпачне 620 дзяцей гарнякоў і будаўнікоў Салігорска.

А. БЛАХІН.

АПАВЯДАННІ ПРА ЯНКУ КУПАЛУ

ПАЧАТАК ВАЙНЫ

Ішлі першыя дні вайны. З Мінскам сувязі не было. Бежанцы, што дабраліся ў Смаленск з Мінска, нічога не ведалі пра Янку. Толькі адзін шафёр паспеў расказаць, што бачыў пры выездзе з горада разбіты «шаўрале» (напаўна, Купалаў). Праз многа дзён пазней мы даведаліся, што гэта была машына Якуба Коласа (некалі ім падарылі аднолькавыя машыны). Орша адказала нам толькі дваццаць дзевятыя чэрвеня: жывы, бачылі, размаўлялі.

Шостага ліпеня Янка Купала прыехаў у Маскву.

Я чакаў яго нецярпліва і трывожна. Было ўжо вядома, што Мінск ператвораны немцамі ў груды руін, што згарэлі дамы Янкі і яго сяброў. Як паводзіцца цяпер бяздомнаму, выгнанаму вайной гасціннаму нашаму другу? Як ён жыве, без прытулку і звыклага побыту?

Голас Янкі па тэлефоне здаўся мне крышчучым надтрэснутым і трывожным:

— Едзь сюды, калі маеш час, вельмі трэба.

Хвалюючыся, спяшаючыся, я бег да яго праз Красную плошчу.

У нумары Янка быў не адзін — мітусліва ляжала вечкам чамадана Янкава жонка, Уладзіслава Францаўна, дзеця Уладзя, сюд-тут хадзіў па пакоі Янка, а ў куце, спакойны, маўклівы, быццам здзіўлены незвычайнай сустрэчай, сядзеў Якуб Колас.

— Ешце, — запрашала дзеця Уладзя, ставячы на стол кубкі і талеркі. — Ча-стуйцеся. Вы думаеце, мы жабракі, пагарэльцы? Есць жа Савецкая ўлада, а ў нас асталася маёмасць: Янкава футра і ашчадная кніжка ад згарэлай ашчадкасы. Ах, каб павылазіла гэтакі Гітлеру!

Я ўважліва пазіраў на Купала і Коласа. Велізарнае няшчасце напаткала кожнага з іх раптоўна і страшна.

— Горад... — сказаў Янка і пачаў хадзіць шпэрчэй. — горад мой гарыць. Усё, што пабудавалі, — загінула. У Дом урада пацэліла бомба, вуліцы цэлыя выкацілі агонь.

— А твой дом?

— У нашым двары бомба ўпала ў калодзеж, — сказала дзеця Уладзя.

— Мой дом? — Янка спыніўся, нібы ўзіраючыся ў свае, аднаму яму вядомыя думкі. — Архіва шкада. Я яго збіраў усё жыццё. Усё думаў — дастанецца дзяржаве, народу. А цяпер што? Многа дамоў згарэла, — сказаў ён раптам з такім болем, што я сам нібы ўбачыў, як шугае полымя над стрэхамі беларускіх хат і ўгары з клёкатам кружачы патрыятычныя бамбардзіроўшчыкамі буслы.

Колас адвярнуўся да акна.

— Дзяцей ён бамбіў і абстрэльваў на шаны, — сказаў Канстанцін Міхайлавіч, і ўсё зразумеў, хто такі «ён», пра каго з такой нянавісцю скрозь цяпер гавораць людзі.

— Ідуць малыя, маці галосіць, падаюць, целама сваім закрываюць, а ён бамбіць.

— І па вас стралялі?

— У дзетак, я кажу, — перабіў Колас нецярпліва.

— Мы што? Мы ўсе цяпер салдаты.

У пакой усё заходзілі і заходзілі людзі. Ішлі супрацоўнікі маскоўскіх газет, спышаліся сябры, якія ўжо не спадзяваліся ўбачыць Купала жывога і здаровага.

Янка паказаў мне позіркама на дзверы. Мы выйшлі.

Творчасць нашых чытачоў

Музычны момант. Мал. А. Рэліна.

лі з ім у вестыбюлі і селі ў крэсла ля вялікага круглага стала.

— Вось што, — сказаў Янка. — Ты не крыўдуй, што я паклікаў цябе так раптоўна, мне вельмі трэба. Там людзі цяпер. — Ён кіўком галавы паказаў на дзверы нумара, — а ў мяне, ты разумееш, вельмі цяжкая часіна.

Ён правёў рукой па твары, нібы сціраючы павуцінне.

— Маці ў мяне асталася ў лесе пад Мінскам. У Лынькова — жонка і дзіця. Дужа цяжка губляць дарагое, роднае. Рэчы — лёгка, людзей — трудна!.. Ну, ды не ў гэтым справа, — ён усміхнуўся так холадна і з такой нянавісцю, што ў мяне мурашкі забегалі па скуры. Я ніколі не думаў, што гэтулькі нянавісці і злосці можа раптам паявіцца на гэтым заўсёды добрым, усмешлівым твары.

— Народ клікаць трэба. Сам ён таксама паднімаецца, але ў гэты грозны час усе людзі, каму народ верыў, павінны быць разам з народам. Купала ў такі час маўчаць не можа. Тут званіла гадзіну таму назад з «Известий» Вольга Сяргеўна (Вайцінская). Да цябе просьба: пісаць мне цяпер цяжка і няма дзе; буду гаварыць, запішы. Так проста і будзем звяртацца да народа: «Стане Беларусь магільай для немцаў. Захацеў, пракляты, нашай зямлі, прымусім грызці зямлю, хай удавіцца нашай зямлі і накрывецца ён...».

І раптам Янка пасвятлеў, спачатку усміхнуўся, а потым засмяўся зусім весела і радасна.

ПЕРАД БОЕМ

Сёмага ліпеня 1941 года я сустрэў Янку Купала ля гасцініцы.

Неба хмурылася — насунулася хмарка, засціла сонца.

Мы павярнулі на Красную плошчу. Каля дома, дзе жыў Сяргей Гарадзецкі, Янка раптам спыніўся.

Шэрая хмарка, пырснуўшы на Маскву буйнымі і рэдкімі кроплямі дажджу, спаўзала набок, і сонца густа лягло на вежы і сцены Крамля, на купалы Васілія Блажэннага, на ружова-чорны мрамур Ленінскага маўзалея.

Я зірнуўся на Янку. Ён стаў ля самай сцяны і пільна ўзіраўся ў правы бок плошчы. Там, ля маўзалея, ва ўрачыстым маўчанні пасоўвалася велізарная чарга людзей, што прыйшлі сюды, к Ільічу, у сваю суровую, можа быць, апошнюю, гадзіну.

— Калі б я быў мастаком, — сказаў Янка, — я напісаў бы карціну і назваў бы проста: «1941 год. Перад боем».

У чарзе ля маўзалея мільгалі ахоўнага колеру гімнасцёркі камандзіраў і байцоў Чырвонай Арміі, белыя і блакітныя майкі юнакоў, стракатыя касмыні дзяўчат, чорныя хусткі нажылых жанчын.

— Вось яны, нашы браты і сёстры, — задумліва сказаў Янка.

гэта відавочны доказ таго — прычым у сусветным маштабе — што жанчыны ніколі не слабей за мужчын і што яны могуць таксама добра пераносяць усе цяжкасці і прыстасоўвацца да незвычайных умоў.

— Калі б была магчымасць трэніравацца, я, не раздумваючы, стала б касманаўтам, — заўважыла Рэйн Лекур, чэмпіёнка паветранага пілатажу. — Я шкадую, што гэта пакуль немагчыма ў Францыі.

— Гэта захапляюча! — сказала Шэйла, маладая спявачка. — Я вельмі хацела б быць на месцы Валянціны!

Мадмуазель К'ерст, нямецкая студэнтка 20 год, усумнілася ў сабе: — У мяне не хапіла б мужнасці.

— Гэта фантастычна! — усклінула Мары-Жазе-Нат. — Яна вельмі храбрая. Я б спакусілася, калі б была ўпэўнена, што вярнуся... І ўсё ж нават цяпер я гатова адправіцца ў дарогу!

— Я гаварыў пра Валянціну Церашкову з яе французскімі сёстрамі па класу і духу. Вось іх адказы: — Калі мы даведаліся аб тым, што ў Савецкім Саюзе запушчаны касмічны карабель, які пільна тэстуецца жанчынай, нашы сэрцы напоўніліся гордасцю, — сказала мне сакратар федэрацыі тэкстыльчыкаў Францыі Берта Адан. — Але калі мы даведаліся, што Валянціна яшчэ два гады назад працавала на тэкстыльнай фабрыцы, мы ледзь не заплакалі ад радасці. Гэта магчыма толькі ў Савецкай краіне, дзе жанчына мае роўныя правы з мужчынам і дзе перад ёй адкрыты ўсе

— Я вельмі хацела б быць на месцы Валянціны! — сказала Шэйла, маладая спявачка. — Я вельмі хацела б быць на месцы Валянціны!

— Я вельмі хацела б быць на месцы Валянціны!

— Што? — перапытаў я, не адразу зразумеўшы сэнс Купалавых слоў, які, убачыўшы людскі нагоўп ля Ленінскага маўзалея, прыгадаў першы ваенны зварот партыі да народа.

— Ты сёння лепей выглядаеш, друг, — сказаў Купала Сяргей Мітрафанавіч.

— Дзіва што, — адказаў ён.

УНОЧЫ У МАСКВЕ

Немцы не давалі нам спаць. Амаль штовечар, ледзь цямнела на вуліцах, празнозліва вылі сірэны, і клепатлівыя дзяжурныя домакіраўніцтваў грукалі ў дзверы так, нібы збіраліся зруйнаваць наша сціплае жытло і без пабочнага ўмяшання.

Сілаю тады цягнулі людзей у сховішча. Янка ад бамбасховішча адмаўляўся самым рашучым чынам. Праўда, адну ўступку ён іншы раз рабіў: калі пачыналася трывога, злуючы, накідаў на апашкі паліто, браў кепку, палку, спускаўся ўніз, на першы паверх, пакідаючы пустыя і халодныя «Елісейскія палі» для «кампаніі Макса Зінгера».

Янка жыў тады разам з дзецяй Уладзяй і шафёрам Арцэмікам у Грузінах на пятым паверсе велізарнага шэрага дома ў кватэры свайго знаёмага мастака Елсеева (адсюль і назва «Елісейскія палі»). На першым паверсе ў тым жа парадным была кватэра яшчэ аднаго Янкава друга — журналіста і пісьменніка Макса Зінгера. Гэтая кватэра і служыла Янку «трывожным» прытулкам у часіны, калі абвешчалася паветраная трывога.

Апошнія дні жніўня Янка сумаваў. Залатая грыбная восень стаяла ў Падмаскоўі. На маскоўскіх бульварых лісты дрэў жоўклі, але не ападалі. Мамаўкі ліп на вуліцы Вароўскага, каля клуба пісьменнікаў, былі рыжыя, нібы на іх накінулі зверху лісняныя шкуры. Так нам здавалася з верхніх вокнаў клуба.

Час быў не толькі трывожны, але і турботлівы, мітуслівы. Трэба было працаваць. З раніцы пачыналіся званкі рэдакцый, камісій Саюза, беларускіх бежанцаў, сяброў. А ўночы Янка спаў толькі некалькі гадзін. За вокнамі, побач, аглушальна бухалі зеніткі, на страсе дома трашчалі буйнакаліберныя кулямёты, а на вуліцах, зусім блізка, Ірваліся бомбы «юнкерсаў», якім часам удавалася прарвацца да горада.

Мы позна вярталіся трамваем з клуба. Трывога застала нас ля Заалагічнага саду, рух спыніўся. Калі мы пешкі дабраліся дадому і, мацаючы сцены, палезлі ў двор, вакол нас з характэрным чмоканнем пачаў рассяпацца чарговы «пакецік» запальных бомб. Адна ўпала зусім побач з Янкам. Ён адкінуў яе палкай. З шыпеннем раскідваючы іскры, яна адкацілася да кучы гліны, накіданай каля пад'езду, і тады Янка старанна заканаў бомбу. Мы зайшлі ў пад'езд.

— Не варта паднімацца, — сказаў Янка. — Зойдзем проста да Макса. Усё роўна нам Уладзя жыць там не дасць.

І мы пераступілі парог пустой кватэры. Янка назваў Уладзіславе Францаўне па тэлефоне. Яна мігам спустылася ўніз, як заўсёды, з булкамі, каўбасою і кубкамі.

— Галодныя? — запыталася Уладзіслава Францаўна. Ніж яна не давала веры, што людзі пацэлілі. Усё яна сама павінна была напайць і накарміць, і толькі закончыўшы доўгі і клопатны абрад частавання, яна супакойвалася.

Янка ляжаў на канапе, час ад часу кашляў і неадвольна жмурыўся на агонь рэфлектара.

— Будзеце працаваць? — запытала Уладзіслава Францаўна.

— Будзем, — сказаў Янка. — Будзем.

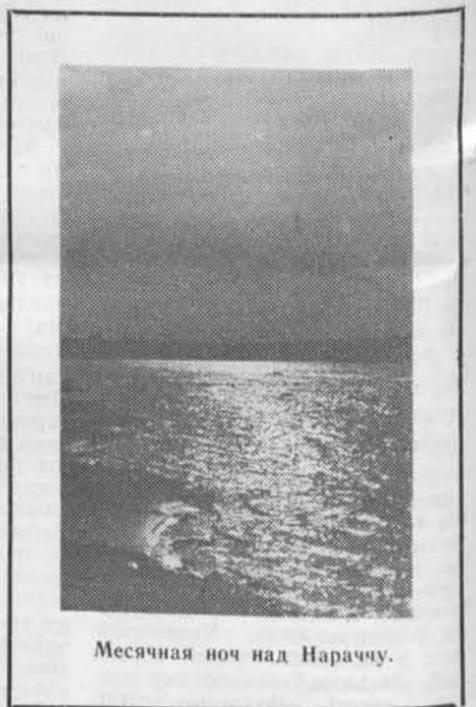
Праца не ладзілася. Раніцай трэба было здаваць у Ваеннае выдавецтва Янкаву брашуру «Народныя месціцы».

Пад залны зенітак і дзынканне шкла мы ледзь-ледзь к чатыром гадзінам ночы закончылі кніжку.

Мы патушылі святло ў пакоі і раскінулі шторы. Світала. Па сценах папаўзлі злённыя кволья цені, потым нямецкія самалёты павесілі над горадам асветляльныя ракеты, і на дварэ ў пакоі стала светла і страшна.

Янка усміхнуўся.

— Вось былі маленькія і добрыя — баяліся цемры і не любілі яе, — сказаў ён. — Сталі вялікія і злыя — баімся святла. Але пераможам ворага і зноў будзем радавацца святлу і сонцу.

Месячная ноч над Нараччу.

Парыжанкі аб рускай Валі

Мадам Андрэ Жырар, шафёр таксі, паківала галавой:

— Я крыху сарвігалава, але гэта Валянціна зусім адчаянная.

— А я б паліцэла, — заявіла мадам Фарманцін, кансержэтка. — Бо водзяць жа жанчыны аўтобусы ў Парыжы.

Валія пакарыла не толькі мужчын, яна пакарыла жанчын, а гэта куды цяжэй. Каб з'явілася яна цяпер у Парыжы, яе ўзнялі б на руках вышэй за Эйфелеву вежу, але што для яе такая вышыня!

...Есць у нашай савецкай зоркі яшчэ адна якасць, якую дарэмна імкнуцца загнушыць сенсацыйныя загалюкі буржуазнай прэсы. Валія ўвайшла ў славу не ў норкавай футры, а ў сціплым халаце рабочай тэкстыльнай фабрыкі.

Яна з сусор'я героіні, народжаных сацыялістычнай рэвалюцыяй, з пляды тых зорак, якія асвятляюць шлях да камунізму.

Я гаварыў пра Валянціну Церашкову з яе французскімі сёстрамі па класу і духу. Вось іх адказы:

— Калі мы даведаліся аб тым, што ў Савецкім Саюзе запушчаны касмічны карабель, які пільна тэстуецца жанчынай, нашы сэрцы напоўніліся гордасцю, — сказала мне сакратар федэрацыі тэкстыльчыкаў Францыі Берта Адан. — Але калі мы даведаліся, што Валянціна яшчэ два гады назад працавала на тэкстыльнай фабрыцы, мы ледзь не заплакалі ад радасці. Гэта магчыма толькі ў Савецкай краіне, дзе жанчына мае роўныя правы з мужчынам і дзе перад ёй адкрыты ўсе

— Я вельмі хацела б быць на месцы Валянціны!

— Я вельмі хацела б быць на месцы Валянціны!

— Я вельмі хацела б быць на месцы Валянціны!

— Я вельмі хацела б быць на месцы Валянціны!

— Я вельмі хацела б быць на месцы Валянціны!

дарогі. Гэта немагчыма ў Францыі, дзе жанчына-работніца, якімі б здольнасцямі яна ні валодала, не можа ўзняцца нават да ўзроўню начальніка цэха. Валянціна — наша агульная гордасць. Яе подзвіг — вялікая дапамога нам, французскім жанчынам, якія змагаюцца за свае правы.

— Гэта вялікая радасць для нас усіх, — сказала намеснік старшынні Саюза французскіх жанчын мадам Рэнэ Шабрадзье. — Мы радуемся, што гэты подзвіг зроблены ў імя міру і знамянуе сабой новы крок на шляху да міру.

Г. ДАДЗЬЯНЦ, Парыж.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС
Мінск, Ленінскі праспект, 77.
Дом Друку, Рэдакцыя газеты «Голас Радзімы».